

ROSTRA ECONOMICA

IN DIT NUMMER:

Thorstein Veblen	1
Coöperatie en Fiscus	5
Economie in zestien tekeningen	10
Bedrijfspsychologie	11
Lijst van geslaagden	11
Economen conferentie 1954	12
Lijst van werken, aanbevolen voor verdere oriëntatie	13

De moderne onderneming

Reeks bedrijfseconomische vakstudies: Drs M. J. v. d. Ploeg

Verschillende aspecten van de bedrijfshuishouding worden in deze boeken behandeld door mannen van grote bekwaamheid. In deze serie is o.m. verschenen: Prof. P. de Wolff „De bedrijfsstatistiek“; 2e druk, 415 blz., f 21.50. Vraag uitvoerig prospectus.

N. Samsom n.v. uitgever Alphen a.d. Rijn

Ook verkrijgbaar via de boekhandel

AMSTELODAMUM

typt Uw scriptie
wetenschappelijk
verantwoord.

Speciale service
voor spoedwerk

★

O. Z. Achterburgwal 212
Amsterdam-C.
Tegenover
Oudemanhuispoort
Telefoon 43443

De voorgeschreven
Economische
Boeken
voorradijg

De Academische Boekwinkel
P. H. VERMEULEN

GRIMBURGWAL 11-13
Tegenover 't Binnengasthuis
AMSTERDAM-C.
Tel. 41674-48312

Economisch-Statistische Berichten

Uitgave van het
Nederlands Economisch Instituut

Indien U niet alles op economisch gebied kunt lezen, dan kunt U "E.-S.B." onmogelijk missen. Studentenabonnementen f 19.50 per kalenderjaar.

Administratie-adres: PIETER DE HOOCHWEG 120, ROTTERDAM
Tel. K 1800-38040 - Giro 8408

ROSTRA ECONOMICA

MAANDBLAD VAN DE STUDIEVERENIGING DER ECONOMISCHE FACULTEIT
VAN DE GEMEENTELIJKE UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Redactie:

J. G. van Beeck
R. J. van Bemmelen
H. H. J. Nordemann
A. Pais
P. A. M. van Philips
J. M. Spruit

Redactie-adres:

Frans v. Mierisstraat 44 hs
Amsterdam-Z.

Administratie-adres:
Koninginneweg 180
Amsterdam-Z.

JUNI 1954

TWEDE JAARGANG

NR. 7

THORSTEIN VEBLEN (1857-1929)

TH. J. STEENBERGEN

Na in mijn eerste artikel in grote trekken Veblen's levensloop geschetst te hebben en enkele van zijn meest saillante karaktertrekken naar voren te hebben gehaald, zal ik thans trachten een enkel aspect van zijn theorie te belichten. Dit is echter geen eenvoudige taak. Afgezien van het feit, dat een groot deel van zijn oeuvre gewijd is aan een critiek-in-cactusstijl op de neo-klassieke economen, is zijn constructieve bijdrage aan de economische wetenschap verbrokkeld over een groot aantal tijdschriftartikelen en boeken. Veblen heeft zijn ideeën nooit tot een gesloten geheel willen of kunnen opbouwen. Het bijeenzamelen van de verspreide brokstukken en het in elkaar voegen van de gevonden stukken tot een enigszins aanvaardbaar economisch fresco, is monnikenwerk.

Veblen's evolutie-leer leent zich, door haar worteling in een vage en verwarrende instinctpsychologie, niet erg voor een beknopte beschrijving. Desondanks wil ik trachten juist dit deel van zijn theorie te behandelen, omdat daarin zowel zijn scherp analytisch vermogen als zijn gemis aan realiteitsbesef zo duidelijk naar voren treden. Bij het lezen van Veblen's evolutieleer zal de lezer herhaaldelijk in de verleiding komen een vergelijking met de

Marxistische theorie te maken. Want zo oppervlakkig bekeken zal men geneigd zijn Veblen een Marxistische exegeet te noemen. Dit is echter niet het geval, hoewel niet ontkend kan worden dat de invloed van Marx af en toe duidelijk merkbaar is. In zekere zin staat Veblen equidistant tussen Marx en Weber (de „bourgeois Marx") De beschikbare plaatsruimte in *Rostra* laat niet toe Veblen's theorie aan die van Marx te toetsen.

In het hieronder volgend artikel heb ik mij zoveel mogelijk onthouden critiek uit te oefenen op de vele anecdotische beweringen van Veblen. Ik hoop, dat ik er in geslaagd ben zo objectief mogelijk exposé te geven van Veblen's evolutie-leer.

TRAGEDIE DER ANTITHESEN

Het waarlijk tragische is niet gelegen in een conflict tussen recht en onrecht, maar in een conflict tussen recht en recht. Hegel

Marx bouwde zijn systeem op een filosofische grondstelling: Het maatschappelijk zijn der mensen bepaalt hun bewustzijn; Veblen ging uit van een psychologische stelling: De strijdige instincten in de mens zijn de oorzaak van de maatschappelijke disharmonie. De instincten-psychologie

(W. James, W. Mc Dougall, Jacq. Loeb) verschafte Veblen de grondslag voor zijn economische theorie, die men „Les Désharmonies Economiques“ zou kunnen noemen.

Elk levend biologisch organisme bezit tropismen, die op bepaalde stimuli een bepaalde respons geven. Deze responsen worden niet ingegeven door verstandelijke vermogens. Zij zijn van reflexe aard. De instincten liggen op een hoger niveau, doordat zij bewustzijn en daardoor een doel vooronderstellen; anders gezegd, instincten vragen bevrediging. De grens tussen instinct en tropisme is niet scherp te trekken, zij gaan geleidelijk in elkaar over. Door de doelgerichtheid der instincten is de mens, drager van instincten, dat eveneens. De mens, gedreven door instincten, is een actief wezen, een centrum van zich ontvouwend, impulsieve activiteit — „teleologische“ activiteit — dat in elke handeling een bepaald, concreet doel tracht te verwirkelijken.

Wordt het **doel** van het menselijk handelen bepaald door de instincten (en quasi-tropismen), het verstand bepaalt de **wegen** en de **middelen** om dat doel te bereiken. Dat bij dit laatste behalve het verstand ook ervaring en de objectieve toestand der maatschappij een grote rol spelen, spreekt vanzelf. Vermeerdering van ervaring en veranderingen in de objectieve toestand der maatschappij (productietechniek) zullen dan ook niet nalaten hun invloed uit te oefenen op het menselijk handelen en denken, op zijn gedrag. Maar het individu wordt geboren in een samenleving met reeds bestaande denk- en gedragsgewoonten, een bepaalde levensstijl, die het culturele schema van die samenleving vormt. Nu denkt en handelt zelfs de grootste individualist in de diepe schaduw van de maatschappelijke normen van zijn samenleving. Zo is elk menselijk gedrag altijd, en alleen, collectief gedrag en als zodanig wordt het gereguleerd door de maatschappelijke instellingen. Zo'n maatschappelijke instelling is niets anders dan een denkgewoonte die in een bepaalde periode in een bepaalde groep overheerst. Cultuur is een verward web van maatschappelijke instellingen. „Human culture is a crazy quilt of durable patches from the spiritual garments man has worn at successive ages in the past, pieced out by a few patches sewed on recently“ (W. C. Mitchell).

De functie van elke instelling is het scheppen van een bepaald patroon van gedragingen en het vaststellen van een zone van tolerantie voor een activiteit. („De beschaving, jonge vriend, is een mooi ding. Zij maakt dat een heer een heer is, als je begrijpt wat ik bedoel“, aldus Olivier B. Bommel). Een maatschappelijke instelling ontstaat uit de botsing van nieuwe omstandigheden met oude gewoonten, zij wordt getransformeerd in een andere groep gewoonten door culturele veranderingen. De duurzaamheid van een maatschappelijke instelling is afhankelijk van haar aanpassingsvermogen, want zij is voortdurend onderhevig aan spanningen. Wanneer een instelling is uitgekristalliseerd tot een respectabele gewoonte, schept zij als zelfverdediging bepaalde gevestigde belangen en gevestigde ideeën en haar activiteiten verstarren. In haar ideaal schept elke maatschappelijke instelling haar verontschuldiging. Van de vier belangrijke instincten die Veblen aan een nadere analyse onderwerpt, staan de „parental instinct“ (parental soliditude for the common good) en de „acquisitive instinct“ (getting something for nothing, if possible) diametraal tenenover elkaar. Toch is elk van deze twee onmisbaar: de groep behoeft bescherming tegen de zelfzucht van het individu, maar het individu moet zich weren tegen opstopping door de groep. Deze tegenstrijdigheid in de menselijke drijfveren wordt — via het in maatschappelijke instellingen gekanaliseerde menselijk gedrag — ook in de cultuur weerkaatst. De cultuur, complex van maatschappelijke instellingen, bergt die latente antithetische krachten in zich. Deze antithese — een balans altijd om en nabij het evenwichtspunt maar het nooit bereikend — is een fundamentele antithese en openbaart zich in tal van denkbeelden. Het cultuurpatroon bevat constructieve- (parental instinct) en destructieve (acquisitive instinct) instellingen. In het economisch segment van de cultuur komt dit contrast tot uiting in „Industry“ en „Business“. Dit onderscheid tussen deze instellingen werd door de neo-klassieke economen niet gemaakt, doordat het geloof in een „Natuurlijke Orde“ hen verhinderde dóór de dunne sluier van de schijn-harmonie de realiteit te zien. Het object van „industry“ is de productie van goederen, het object van „business“ is geldelijk gewin. Soms is

er een symbiotische relatie tussen deze twee, maar dikwijls komen zij met elkaar in conflict en dan moet de productie wijken voor het geldelijk voordeel. Dit voorrang geven aan financiële- boven economische motieven wordt door Veblen gekarakteriseerd als een „conscientious withdrawal of efficiency“. Volgens Veblen zijn de periodiek terugkerende crises en depressies, die steeds weer de goederenstroom naar de consument verkleint, te wijten aan de „business“, niet aan de „industry“. Immers, het is uit het oogpunt van de techniek niet logisch aanvaardbaar dat er om de zoveel jaar stilliggende fabrieken en massale werkloosheid moeten voorkomen, terwijl duizenden de goederen missen die werkgevers en werknemers gaarne zouden willen leveren. De moeilijkheid is daarin gelegen, dat de ondernemingen produceren uit winstmotieven en niet om de menselijke behoefte te bevredigen. De winstverwachtingen beïnvloeden de gehele economische constellatie, zo zelfs dat zij normaliter de oorzaak vormen van een economische depressie. Als de tijden voorspoedig zijn, gaan de prijzen omhoog evenals de winsten en de productie wordt vergroot. Deze vergrootte productie wordt over het algemeen gefinancierd door de banken en het bedrijfsleven zelf door uitbreiding van de credietverlening. Deze grotere credietwaardigheid nu, hebben de ondernemingen te danken aan de hoge winstverwachtingen. Immers, de credietverschaffers menen in de kapitaalgoederen der ondernemingen voldoende onderpand te bezitten waaruit zij zich schadeloos kunnen stellen bij een eventueel niet nakomen der verplichtingen. En de waarde der kapitaalgoederen wordt bepaald door kapitalisatie van de toekomstige netto winsten tegen de geldende rentevoet. In een tijd van voorspoed, als de winstmarges vrij behoorlijk zijn, zal de gekapitaliseerde waarde der onderneming snel toenemen en ten gevolge van deze grotere „credietwaardigheid“ zal de credietverlening eveneens verruimd worden. Op basis van het industriële proces, de goederenproductie, wordt aldus een financiële pyramide opgebouwd, die slechts solide blijkt te zijn zolang er niets gebeurt dat de winstverwachtingen nadelig beïnvloedt. De voorspoed werkt echter zijn eigen ondergang in de hand. Als de rentevoet stijgt, zoals gebeurt tij-

dens hoogconjunctuur, daalt de gekapitaliseerde waarde der onderneming als inkomensbron (tot uiting komend in de effectenkoers) en de basis der verstrekte credieten is wankel geworden. Erger nog, de netto verdiensten zullen in vele gevallen teleurstellen. Prijzen kunnen niet ongelimiteerd omhoog gaan; de productiekosten stijgen en doen de winsten verminderen; bankreserves smelten weg en het wordt moeilijk om aanvullend crediet te krijgen. Als kleiner wordende winsten worden gevoegd aan een hoge rentevoet worden de crediteuren nerveus. In zulk een gespannen situatie zullen de moeilijkheden van enkele in het ooglopende concerns het wankele gebouw, dat zo imposant scheen, doen ineensstorten. Een vraag naar liquide middelen begint en verspreidt zich snel, want de ondernemingen die betalen moeten, zullen eveneens druk uitoefenen op hun debiteuren (interstitial pecuniary relations between the branches of industry). In een poging om een bankkroet te ontlopen zullen de ondernemers orders annuleren, de productie beperken en arbeiders ontslaan, aldus de gehele basis ondermijnend waarop de welvaart rust. Uit deze depressie is alleen te komen door:

- 1) toeneming van de onproductieve consumptie van goederen („wasteful consumption“ zoals bewapening, etc.),
- 2) een eliminatie van de „cutthroat competition“ die de winsten onder een „redelijk“ peil houden. (pooling interests of the competitors). Aldus Veblen's overkapitalisatie-theorie.

Ernstiger, op de lange duur, dan deze acute aanvallen van indigestie is een chronische kwaal van deze tijd. De „businessman“ tracht zijn verkoopprijzen te houden op het punt van de maximale netto-opbrengst. Er is echter altijd gevaar dat een overproductie van goederen de prijzen meer zal doen dalen dan de gestegen omzet zal kunnen compenseren. Dit gevaar is vooral zo groot door de buitensporige productiviteit van het moderne productieproces. Laat de ingenieurs de vrije teugel en de markten zullen overstromd worden door goederen. De „businessman“ is voortdurend op zijn hoede voor dit gevaar. Het is zijn taak vraag en aanbod met elkaar in overeenstemming te brengen, d.w.z. de opbrengst zoveel mogelijk winstgevend te maken; d.w.z. de industriële

efficiency subnormaal te houden; d.w.z. de „capitalistic sabotage“ in praktijk te brengen.

Zij die in dienst zijn van de industrie worden voortdurend geconfronteerd met feiten en realiteiten, met concrete en meetbare verschijnselen, met een mechanisch oorzaak en gevolg; zij voegen zich naar de discipline van de machine en houden zich niet op met doctrine, traditie en conventie. Kortom, door de „corrosive touch of industry“ hebben zij een nuchtere, „wetenschappelijke“ habitus. Zij die zich wijden aan het zakenleven (business) zijn geneigd tot „anthropomorphism, to explanation of phenomena in terms of human relations, discreditation, choice, and precedent, to de jure rather than de facto arguments“; zij accepteren gewoonterecht als iets vanzelfsprekends, houden tradities graag in stand en vluchten in abstracties — vooral in dergelijke abstracties als „Natuur Recht“ („a horse-and-buggy law in the machine age“). Veblen wijst in deze analyse dus op de invloed van het beroep op de mentaliteit van het individu. De techniek ontplooit de efficiënte en sociabele instincten; „business“ werkt verspilling en a-sociabiliteit in de hand. Beïnvloed door deze twee machtige complexen van maatschappelijke instellingen spitsen de contrasten zich toe.

De groep mensen die een zelfde kijk op het leven hebben, die over het algemeen de zelfde denk- en handelwijze hebben; in het kort, zij die de zelfde status hebben behoren de zelfde klasse. Veblen onderscheidt dus slechts twee klassen: de „industrial class“ en de „non-industrial class“: Generaliserend kunnen wij dit als een stratificatie volgens de beroepen beschouwen, omdat het beroep van grote invloed is op de geestelijke habitus van de mens. Tot de „industrial class“ rekent Veblen de industrie-arbeiders, de boeren, de technici, etc. (useful activity or productive work) De „non-industrial class“ is de klasse van de businessmen“, de „leisure class, de geestelijken, de militairen, etc. (unproductive activities).

De mens (min of meer afhankelijk variabele), gevoelig voor de objective toestand van de maatschappij, zal eo ipso ook reageren op veranderingen in die toestand (onafhankelijk variabele). Maar niet allen worden gelijkelijk aan de invloed van de zich veranderende technologie blootgesteld, waar-

door een deel van de samenleving zich langzamer aanpast aan deze wijzigingen dan zij, die er direct door beïnvloed worden. Als gevolg hiervan ontstaan „cultural lags“. Deze „lags“, dit achter de immer veranderende feiten aankomen is het typisch menselijk tekort. De mens benadert de nieuwe verschijnselen met de begrippen die hij reeds kent, met verouderde begrippen dus. Hij beschouwt de gebeurtenissen met de wijsheid die hij bezit en die wijsheid behoort tot het verleden en is het product van een verouderde ervaring. En daar nieuwe maatschappelijke instellingen langzaam uit de oude voortspuiten, blijft de mens het nieuwe behandelen alsof het oud is. Pas als bepaalde zekerheden hem ontvallen om plaats te maken voor nieuwe, pas dan ziet hij het oude klaar en helder voor zich, scherp en eenvoudig als een primitieve hout-snee.

Uit de „cultural lags“ ontstaat het conflict der klassen. Waar klassen verschillende maatschappelijke en zedelijke normen hebben, zich anders gedragen en andere denkgewoonten er op na houden, daar moeten spanningen optreden tussen de leden der klassen. De klassen komen niet met elkaar in botsing doordat zij klassebewustzijn bezitten en hun „roeping“ in het maatschappelijk evolutie-proces duidelijk voor ogen hebben (Marx), maar zij worden onweerstandbaar naar een conflict gezogen zonder zich bewust te zijn van oorzaken en doel ervan. Aldus ontstaat de tragedie der antithesen, die uitlopen kan in een conflict waarvan de afloop niet voorspelbaar kan zijn, want het maatschappelijk evolutie-proces is geen dialectisch proces waarbij de immanente teleologische krachten der maatschappij een bepaalde richting noodzaken, die de synthese tot einddoel heeft. De maatschappij is geen bloembol waaruit straks de rode tulp van het socialisme moet te voorschijn komen. Dit is pure „wishful thinking“ en in strijd met Darwin's evolutietheorie. Het evolutie-proces is een „blindly cumulative causation, in which there is no trend, no final term, no consummation“. Maatschappelijke instellingen en menselijke handelingen, aanvullingen en antithesen, zijn voortdurend bezig elkaar om te vormen in het eindeloze drama van het maatschappelijk evolutie-proces.

Literatuur:

Veblen's belangrijkste wetenschappe-

lijke bijdragen, die voor de economie van belang zijn, zijn te vinden in de volgende werken :

The Theory of the Leisure Class (1899)
 The Theory of Business Enterprise ('04)
 The Instinct of Workmanship (1914)
 The Vested Interests and the State of the Industrial Arts (1919)
 The Place of Science in Modern Civil-

ization (Selected essays, 1919)
 The Engineers and the Price System (1921)

Absentee Ownership and Business Enterprise in Recent Times (1923)
 Essays in Our Changing Order (Edited by Leon Ardzrovni, 1934)

Amsterdam, Mei 1954.

COÖPERATIE EN FISCUS (Vervolg)

G. J. KOELEMED

Nadat in het voorgaande artikel de aandacht is gevestigd op enkele problemen verband houdend met de artt. 13 en 14 Vennootschapsbelasting, wil ik nu nader ingaan op art. 10 V.B.

Dit artikel heeft betrekking op van vennootschapsbelasting vrijgestelde winstbestanddelen. De belastingplichtige moet dan sedert het begin van het jaar onafgebroken een aanmerkelijk belang gehad hebben in een vennootschap met een in aandelen verdeeld kapitaal. De genoten dividenden uit dit aanmerkelijk belang (tenminste een vierde van het nominale gestorte kapitaal) blijven buiten beschouwing voor de V.B. Men moet rechtstreeks aandeelhouder zijn en het aandeelhouderschap mag niet wederkerig zijn. De aard en doelstelling der coöp. vereniging verhinderen echter, dat er leden met een aanmerkelijk belang zijn. De grote topcoöperaties hebben een groot aantal leden (producenten), terwijl geen hunner een overheersende positie inneemt. Ik denk hierbij aan de zuivelverkoopcoöperaties, waarbij tientallen zuivelfabrieken zijn aangesloten, die hun producten via de centrale organisatie in binnen- en buitenland verkopen. Deze topcoöperaties vervullen economisch een minstens even belangrijke rol als de op dit terrein werkzame N.V., maar de eis ten aanzien van het aanmerkelijk belang dringt de coöp. vereniging in een ongunstiger positie dan de N.V. Hier staat echter tegenover, dat de C.V. geen V.B. betaalt over de omzetdividenden aan leden, minus een redelijke interest over de inleggelden, berekend over het zuiver vermogen der C.V., welke laatste bepaling niet geldt wanneer er geen inleggelden zijn (art. 13 lid 4 V.B.). Zijn redelijke

interest en omzetdividend aan elkaar gelijk, dan bestaat er voor de C.V. geen belastingvoordeel meer. We kunnen dit met enkele voorbeelden toelichten :

Vb. I

Zuiver vermogen	f	100000.—
Inleggelden	"	50000.—
Winst	"	10000.—
Hiervan t.a.v. leden	"	7500.—
Hiervan t.a.v. niet-leden	"	"	7500.—
Belast is			
3 $\frac{3}{4}$ % van f 100000.—	is	f	3750.—
(7 $\frac{1}{2}$ % van f 50000.—)			
plus (10000—7500)	is	" 2500.—
Totaal		f	6250.—

Zijn er geen inleggelden dan is de belaste winst slechts f 2500.—.

Bij verdubbeling der winst, terwijl de verhouding tussen leden en niet-leden gelijk blijft t.a.v. het behaalde bedrijfsresultaat krijgen we het volgende beeld:

Vb. II

Belast is			
3 $\frac{3}{4}$ % van f 100000.—	is	f	3750.—
plus 20000.—	—	15000.—	is " 5000.—
Totaal		f	8750.—
In het eerste geval blijft dus	f	3750.—	onbelast, in 't tweede geval f 1250.—

Vb. III

Zuiver vermogen	f	200000.—
Inleggelden	"	50000.—
Winst	"	10000.—
Hiervan t.a.v. leden	"	7500.—
Hiervan t.a.v. niet-leden	"	"	2500.—
Belast is			
3 $\frac{3}{4}$ % van f 200000.—	is	f	7500.—
(15% van f 50000.—)			
plus 10000—7500	is	" 2500.—
Totaal		f	10000.—

In dit voorbeeld zien we het opmerkelijk verschijnsel, dat nu de hele winst is belast, tengevolge van het feit, dat het zuiver vermogen twee maal zo groot is als in voorbeeld I.

Vb. IV

Zuiver vermogen	f	50000.—
Inleggelden	"	200000.—
Winst	"	10000.—
Hiervan t.a.v. leden....	"	7500.—
Hiervan t.a.v. niet-leden	"	2500.—
Belast is		
3¼% van f 50000.— is	f	1875.—
(0.9375% van f 200000.—)		
plus 10000—7500 is	"	2500.—
Totaal	f	4375.—

Hier zien we dus een groot belastingvoordeel tengevolge van het kleine zuiver vermogen.

In deze voorbeelden is er van uitgegaan, dat leden en niet-leden dezelfde prijs voor hun producten ontvangen. In feite zal dit niet altijd het geval zijn. Ontvangen de niet-leden minder dan dragen ze bij aan het dividend dat leden uitgekeerd krijgen. Dit dividend is voor de C.V. geheel of gedeeltelijk belastingvrij (zieboven) De fiscus moet uitgaan van normale prijzen om geen gevaar te lopen, dat als omzetidividenden worden aangediend voordelen, behaald t.a.v. niet-leden, doordat deze een prijs hebben gekregen, die onder de normale ligt.

De Raad van Beroep te Leeuwarden maakte op 13 Maart 1944 uit, dat nabetalingen op melkgelden van veehouders geen winsten zijn omdat ze een gevolg zijn van:

a) De betalingstechniek.

De zuivelfabriek kan de risico's niet precies schatten en blijft daarom bij de wekelijkse betalingen aan de veilige kant.

b) Geen extra uitkering is op reeds ontvangen gelden.

De Secretaris Generaal ging niet in cassatie, terwijl hij toch het bewijs had kunnen verlangen, dat er in totaal niet meer was uitbetaald aan leden dan de normale prijs.

Uit de 6e aanvullingsbeschikking V.B. blijkt eveneens een verschil in behandeling tussen C.V. en N.V. Het gaat hier om de on-belaste egalisatiereserve, die verzekeringsmaatschappijen mogen hebben. Deze dient om de

draagkracht te vergroten in verband met van jaar tot jaar schommelende risico's. Toevoegingen hieraan mogen van de winst afgetrokken worden. Enerzijds is het maximum der egalisatiereserve vastgesteld op een veelvoud van de premieontvangsten over één jaar, variërend van 0.5 tot 10, afhankelijk van de aard van het bedrijf. Anderzijds is de jaarlijkse aangroeiing aan nauwe grenzen gebonden, nl. 4% van het maximum bedrag of de maximaal daartoe beschikbare winst over dat jaar. De bepalingen t.a.v. het maximum gelden niet voor onderlinge molestverzekeraars. Aangezien echter de grote verzekeringsmaatschappijen een grotere risicospreiding hebben dan de „Onderlingen“, die meestal slechts een beperkt geografisch gebied bestrijken, zou verhoging van het maximum en een snellere opbouw der egalisatiereserve, de draagkracht der „Onderlingen“ vergroten.

Coöperatieve Verenigingen zijn o.a. vrijgesteld van de volgende belastingen:

a) Vrijstelling van Zegelrecht.

Dit wordt genoemd in de art. 11, 13 en 30 van de wet op de coöp. verenigingen van 1925. Deze art. hebben betrekking op resp. het toelaten tot lid. schriftelijke opzegging en erkenning door het bestuur en de jaarlijkse rekening en verantwoording door het bestuur.

b) Vrijstelling van Registratierecht.

Volgens art. 46 der Registratiewet is registratierecht verschuldigd op de acten van oprichting van binnen het Rijk gevestigde N.V.'s, Comm. Venn. op aandelen en andere vennootschappen, welker kapitaal geheel of gedeeltelijk in aandelen is verdeeld.

De Hoge Raad besliste in 1925, dat dit art. niet toepasselijk is op de C.V., omdat bij haar niet zoals bij de N.V. het deelnemen in het kapitaal essentieel is. Het belang in de N.V. is rechtstreeks verbonden met kapitaaldeelname. Bij de C.V. hangt haar betekenis voor het lid af van zijn zakelijk verkeer met de C.V. Het storten van inleggeld heeft slechts secundaire betekenis.

c) Vrijstelling van Dividend en Tantiëmebelasting.

Dit blijkt duidelijk uit art. I, waarin de C.V. niet wordt genoemd.

Bij de behandeling van deze wet in de Kamer was Minister Van Gijn van oordeel, dat de verbruiksvereniging er wel onder moest vallen. Als antwoord op de opmerking der coöperatoren, dat dividend het aanvankelijk teveel betaalde zou zijn, antwoordde Van Gijn, dat dit ook zou gelden voor de aandeelhouder van een tramwegmaatschappij die in de vorm van dividend een deel terug ontvangt van datgene, wat hij aan tramkaartjes te veel heeft betaald. Overigens hoeft een verbruiker niet teveel betaald te hebben om toch dividend te kunnen toucheren.

T.a.v. de coöp. productievereniging dacht Van Gijn nog sterk aan de C.V. als verlengstuk van het bedrijf der leden, want hij bepleitte voor deze vereniging vrijstelling van div. en tant. belasting omdat de leden over de winst ook al inkomstenbelasting betalen. Ze oefenen nl. voor gezamenlijke rekening een bedrijf uit. Ieders aandeel in het overschot is afhankelijk van de geleverde hoeveelheid grondstof.

Het criterium voor de belastbaarheid ligt dus bij Van Gijn bij het al of niet bestaan van een band met het eigen bedrijf. (De boer die melk levert aan de zuivelfabriek).

In tegenstelling tot wat vroeger werd beweerd is de heersende mening thans wel, dat de C.V. winst kan maken, zijnde het verschil tussen de opbrengst der producten en de „normale” prijs die de vereniging aan haar leden voor de geleverde grondstoffen heeft betaald. De mogelijkheid is aanwezig, dat de C.V. teveel onder de bedrijfskosten wil brengen door middel van te royale betalingen gedurende de loop van het jaar en dat dit tot een ongezonde bedrijfspolitiek voert. Van reserveren is dan helemaal geen sprake meer.

Noodzakelijk voor de belastbaarheid is dat het zelfstandig bedrijf van de C.V. winst maakt. Treedt de C.V. slechts als tussenpersoon op, waardoor leden bv. goedkoper hun bedrijfsbenodigheden kunnen aanschaffen, dan is de C.V. voor deze voordelen niet belastbaar.

De coöp. veilingvereniging verkeert fiscaal in een gunstiger positie dan de aankoop- en verbruiksverenigingen. Nadat de Hoge Raad in 1928 had uitgemaakt, dat het verschil tussen de geïnde bedragen en de gemaakte kos-

ten als winst belastbaar is, zei de Minister van Financiën in de Memorie van Antwoord op de begroting van 1930, dat deze restituties als winstuitkeringen zijn te construeren, maar dat zij het in feite **niet** zijn, dus onbelast moeten blijven. Als argument werd aangevoerd, dat bij een belasting der overschotten de heffingen te laag zouden worden gesteld, hetgeen een ongezonde bedrijfspolitiek zou betekenen. Deze bevoordeling tast echter de gehele belastingheffing op coöp. verenigingen fundamenteel aan.

Natuurlijke personen, die lid zijn van een C.V. betalen over hun inkomen I.B. Eventuele bijdragen in de verliezen mogen ze slechts aftrekken in het jaar, waarin ze tot storting ener bijdrage worden verplicht en niet in het jaar, waarin het verlies wordt geleden, omdat de C.V. de leden niet altijd tot een bijdrage in het verlies over een bepaald jaar verplicht. Dit zal afhankelijk zijn van de reserves of van de verwachting het verlies het volgend jaar uit een overschot te kunnen dekken.

Het lid worden van een C.V. wordt als een bedrijfshandeling beschouwd, hetgeen men ruim dient te interpreteren, want een strohandelaar, die lid was van een coöp. strocartonfabriek mocht bijdragen in het verlies aftrekken voor de I.B. Als er geen band is met bedrijf, dat men uitoefent dan is aftrek niet toegestaan. Een aandeel in het verlies van een coöp. verbruiksvereniging is niet aftrekbaar. Daar staat echter tegenover dat het verbruiksdividend voor de I.B. niet wordt belast.

Coöperatie is een tussenvorm tussen differentiatie en integratie.

Historisch is het zo gegroeid, dat werkzaamheden, die aanvankelijk op de boerderij plaatsvonden (boter en kaasbereiding) zijn afgesloten naar een gedifferentieerd bewerkingsbedrijf, hetgeen grote economische voordelen bood.

Eenzijds is deze differentiatie onvolkomen omdat de markt tussen de boer als lid en zijn coöperatie ontbreekt, anderzijds volkomen voor zover de coöperatie grondstoffen betreft van niet-leden, aangezien dan de markt niet is weggevallen.

We constateren eveneens een integratieverschijnsel, omdat vele coöperaties voorgaande en opvolgende generaties in de bedrijfskolom tot zich

hebben getrokken. Soms is dit zelfs geschied van oerproductie tot aan de detailverkoop, zoals bij coöp. oliemaatschappijen, die hun eigen bronnen bezitten en de olie met een eigen vloot vervoeren en verder distribueren.

Men ziet bij volkomen integratie een wegvallen van markten, bij volkomen differentiatie een ontstaan van markten.

Bij volkomen differentiatie ontstaat geen markt, terwijl de bewerking is afgestoten (boer als lid van een zuivel-fabriek).

Bij onvolkomen integratie is de bewerking aangetrokken, maar de markt niet geheel weggevallen (Coöp. productiebedrijf, dat ook aan niet-leden verkoopt).

Prof. Adriani is van mening, dat het al of niet overheersen van het integratie of differentiatie-element bepalend zou moeten zijn met betrekking tot wie de belasting zou moeten dragen, resp. het lid der C.V. of de C.V. zelf.

Volgens prof. Adriani moet bij overheersen van het differentiatie-element, zoals bij de coöp. verbruiksvereniging, deze worden belast en niet het lid, dat het dividend ontvangt. Overheerst het integratie-element, zoals bij de coöp. productievereniging, aankoop- en veilingvereniging, dan zou men aléén het lid moeten belasten. Hier leeft dus nog sterk de gedachte, dat de C.V. een verlengstuk is van het bedrijf der leden, zoals bij Van Gijn. Ook prof. Adriani voert aan, dat belasten van bv. de veilingvereniging kan leiden tot een ongezonde bedrijfspolitiek door het telaaghouden der heffingen. De aankoopvereniging zou volgens deze gedachtengang dan ook onbelast moeten blijven, terwijl hij nu wel is belast.

Het lijkt mij echter te ver gaan grote coöp. bedrijven, waar een vergaande integratie heeft plaats gevonden een belastingvrijstelling te geven en de N.V. niet, omdat er weliswaar een band, zij het een zeer losse, bestaat tussen de C.V. en het lid, tengevolge van het wegvallen van een markt. Zij kunnen fiscaal wel gelijk gesteld worden met de N.V. Voor deze bedrijven is een afzonderlijke behandeling door de fiscus, hetzij ten gunste of ten ongunste, niet op zijn plaats, aangezien

dit een ingrijpen in de concurrentieverhoudingen zou betekenen. Onze grote coöp. bedrijven zijn echter geen kasplantjes meer, die bescherming van de overheid behoeven.

Onze conclusie is dan ook, dat de afwijkende behandeling door de fiscus, die de coöp. verenigingen genieten en eveneens het verschil in behandeling tussen de coöp. verenigingen onderling, te verklaren is, indien we denken aan de sociale motieven, die tot de oprichting van coöp. verenigingen hebben geleid. De eerste coöp. verenigingen zijn met een minimum aan kapitaal begonnen en konden een zachte fiscale behandeling dan ook niet ontberen. Naarmate het coöperatiewezen economisch sterker georganiseerd zal zijn, zal de behoefte aan een uitzonderingspositie op fiscaal gebied komen te vervallen.

Ben je al eens bij

SCHRÖDER & DUPONT

geweest?

Het is die prettig modern ingerichte boekhandel op de **KEIZERSGRACHT 516**

Vlak bij de Leidsestraat

TOT VANMIDDAG!

REDACTIONEEL:

We wensen de lezers van Rostra 'n prettige vakantie.

Copy voor het volgende nummer moet uiterlijk 15 Sept. bij de redactie zijn. Adres: J. G. v. Beec, Ceintuurbaan 163, Amsterdam-Z.

DOCTORAALVAKKEN

Algemene Sociale Economie
Macro-Economie
Openbare Financiën
Geld- en Bankwezen
Internationale Ec. Betrekkingen

repeteert:

J. W. VET econ. drs.
(voortzetting praktijk H. M. P. Muller econ. drs.)

VIJZELSTRAAT 38

TEL. 34416

Spreekuur: Maandag 11-12 uur

Drukkerij Gebr. Bierau

2e Jac. v. Campenstraat 69
AMSTERDAM-Z.
Telefoon 90147

Alléén
beter verzorgd
drukwerk

Het **BESTE** **PASPOORT**

op al Uw reizen
is een

Isis Passport

Verkrijgbaar bij:

VERZEKERINGS BUREAU
VOOR ACADEMICI
„Pro Civibus”

Roetersstr. 34-36

Telef. 74.13.51

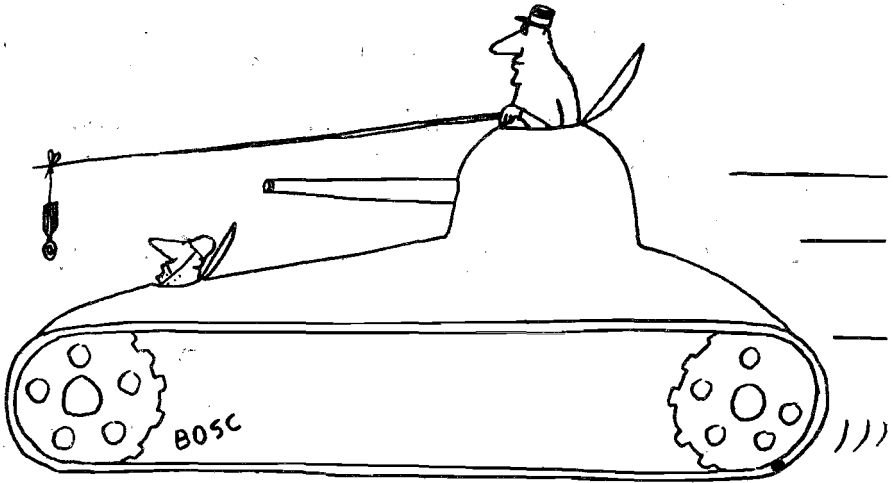
Amsterdam-C.

ECONOMIE IN 16 TEKENINGEN

(zevende aflevering)

EX ANTE

BEDRIJFSPSYCHOLOGIE

Prof. Dr A. D. de Groot stelt als eis aan economen, die het tentamen bedrijfspsychologie bij hem willen afleggen, dat zij een boekenlijst ter goedkeuring overleggen. De eventueel gewijzigde lijst bepaalt dan de tentamenstof.

De literatuurlijst moet tenminste vijf „behoorlijke“ boeken en vijf goede tijdschriftartikelen bevatten. Van de vijf boeken zijn er drie verplicht, en wel:

1. R. S. Woodworth en D. G. Marquis: Psychologie, of de Nederlandse vertaling van dit boek o.l.v. F. J. J. Buytendijk door P. P. J. van Caspel, Utrecht-Antwerpen, 1951.
2. F. J. Roethlisberger en W. J. Dickson: Management and the worker; Harvard 1949.
3. J. Tiffin: Industrial psychology, 1942.

De twee andere boeken zijn naar keuze. Enige voorbeelden zijn:

- a) N. R. F. Maier: Principles of human relations; New York, 1952.
- b) M. G. Ydo: Plezier in het werk; Leiden, 1947.
- c) A. M. Kuylaers: Werk en leven van de industriële loonarbeider; Leiden, 1951.
- d) M. S. Viteles: Motivation and morale in industry; New York, 1953.
- e) G. Katona: Psychological analysis of economic behavior; New York, 1951.
- f) E. G. Planty: e.a.: Training em-

ployees and managers; New York, 1948.

- g) J. G. Schreuder: Vorming en training van het bedrijfskader; Amsterdam, 1950.
- h) F. J. Roethlisberger: Management and morale; Cambridge, Mass., 1949, of de Nederlandse vertaling hiervan: Bedrijf en personeel, Amsterdam, 1949.
- i) J. M. van Susante: De instructieconferentie, Bilthoven, 1953.

De tijdschriftartikelen zijn naar keuze. Het lezen van tijdschriften is absoluut noodzakelijk om op de hoogte te zijn van de huidige problemen in de bedrijfspsychologie. Enige voorbeelden:

- a) Mens en Onderneming*
- b) Efficiency en Documentatie*
- c) Ned. Tijdschrift voor de psychologie*
- d) De Naamloze Vennootschap van Febr. 1952, No. 11.
- e) Praeadvies voor de Ned. Ver. voor Bedrijfspsychologie
- f) Hoofdstukken uit: H. W. Karn and H. Gilmer: Readings in industrial and business psychology; New York, 1952
- g) Hoofdstukken uit: D. H. Fryer and E. R. Henry: Handbook of applied psychology, New York, 1950

Deze lijst is door Professor De Groot goedgekeurd.

*) Voor zover de artikelen betrekking hebben op de bedrijfspsychologie.

LIJST VAN GESLAAGDEN per 1 Juni 1954

Doctoraal examen

642	25-3-'54	B. M. Mulder
643	2-4-'54	L. A. C. M. Raymakers
644	2-4-'54	G. C. Holscher
645	13-4-'54	S. H. Tan
646	13-4-'54	A. Th. van der Zee
647	14-4-'54	J. D. Kelderman
648	14-4-'54	J. Sedney
649	21-5-'54	J. G. J. van der Kroft
650	24-5-'54	S. Kostelijk
651	28-5-'54	K. Musch

Candidaatsexamen

1315	6-4-'54	D. K. Zoon
------	---------	------------

1316	6-4-'54	K. de Wit
1317	6-4-'54	A. Morreau
1318	6-4-'54	J. H. Goede
1319	13-4-'54	W. G. Dijkstra
1320	13-4-'54	J. M. Acket
1321	4-5-'54	M. de Ble
1322	4-5-'54	W. A. F. Stokhuyzen
1323	14-5-'54	W. Liebes
1324	14-5-'54	W. Drenth
1325	14-5-'54	T. Sastramidjaja
1326	21-5-'54	G. G. van Bloemendaal
1327	21-5-'54	A. Heertje
1328	28-5-'54	W. J. de Vries

ECONOMEN CONFERENTIE 1954

W. BONNEMA

„Eerherstel der monetaire politiek“, zo karakteriseerde discussieleider Den Uijl de voordracht die Prof. Dr F. de Roos op de eerste dag van de economenconferentie 1954 voor ons hield. Na een korte schets van de geschiedenis van de monetaire politiek, waarbij hij het op de achtergrond geraken van deze politiek vooral toeschreef aan de invloed van Keynes' *General Theory*, zette Prof. de Roos het belang, de normen en de vormen van monetaire politiek uiteen. Als doel der economische politiek zag spreker „de harmonieuze ontwikkeling en het zo goed mogelijke gebruik van alle productieve krachten onder handhaving van een zo groot mogelijke vrijheid“. De monetaire politiek is zeer geëigend voor dit doel. Zij is flexibeler en sneller werkend dan de budgetpolitiek. Zij is des te belangrijker indien men, zoals Prof. de Roos, de veronderstellingen van Keynes t.a.v. een stabiele consumptiefunctie en een starre benedengrens aan de rentedaling, laat vallen. De monetaire politiek is noodzakelijk als men het monetair evenwicht als labiel beschouwt. Prof. de Roos ziet het monetair evenwicht als een aspect van het algemeen economisch evenwicht. Door het groei-proces in de maatschappij wordt dit evenwicht nooit bereikt. In deze visie is er dus slechts sprake van monetair evenwicht in een stationnaire maatschappij waarbij $I = S = \text{nul}$. Daarom kan de norm voor de monetaire politiek niet de handhaving van het monetaire evenwicht zijn. Als norm wordt dan geformuleerd het handhaven van een zekere stabiliteit i.h.b. het voorkomen van cumulatieve processen. Prof. Dr J. G. Koopmans opponeerde hiertegen, waarbij de tegenstelling tussen beider visies zeer verduidelijkt werd.

De vormen van monetaire politiek zijn

de open markt politiek en het stelsel van wisselende kaspercentages. Aan de disconto-politiek kende Prof. de Roos slechts indirecte waarde toe wegens de grote interest-inelasticiteit van de investeringen. De kwalitatieve politiek verwierp spreker wegens het gevaar voor willekeur bij de discriminatie in de credietverstrekking.

Vooraf door toedoen van Prof. Koopmans bewogen de discussies zich op zeer abstract niveau. Prof. de Roos liet in de bekende grafiek van Hicks, waarin de IS-curve en de LM-curve elkaar snijden, in navolging van laatstgenoemde, de liquiditeitsbehoefte behalve een functie van R , ook een functie van Y zijn. Koopmans vond dit inconsequent omdat dan ook I een functie van R en Y zou moeten zijn. Hierdoor zou het stelsel echter mogelijkerwijze onbepaald worden omdat de IS-curve dan vlakker gaat lopen. Voorts zou het logischer zijn I een functie te doen zijn van OY (acceleratie), maar dan zou men een dynamisch element in een statisch stelsel invoeren. Zo ontstond er een leerzaam colloquium tussen Prof. Koopmans, Prof. de Roos, Prof. Hennipman en Prof. Schouten over de onvermoede problemen achter deze schijnbaar eenvoudige grafiek, waarbij de studenten er beter het zwijgen konden toedoen.

De tweede dag van de conferentie verlieten wij de macro-economische gedachtensfeer om ons aan de hand van Prof. H. W. Lambers binnen te laten leiden in de micro-economische wereld van de mededinging en de invloed die de economische politiek van de Overheid hierop dan hebben. Vanzelfsprekend stond het nieuwe „wetsontwerp op de economische mededinging“ in het middelpunt van de belangstelling. Prof. Lambers ging volgens de historisch-genetisch methode te werk om ons de achtergronden van

de kartelbeweging te tonen. De mededinging wordt in gevaar gebracht door de doelstelling van de onderneming zelf. Deze zijn:

- 1e maximale winstkansen;
- 2e continuïteit.

Het eerste doel wordt onder oligopolistische verhoudingen het best gediend door overeenkomsten (géén cut-throat competition). Het tweede doel wordt voortdurend bedreigd door de conjunctuurbeweging, die spreker de gesel van het hoog-kapitalisme noemde, en waartegen de ondernemers zich in samenwerking beter kunnen verdedigen dan individueel.

Zowel theorie als wetsontwerp onderscheiden duidelijk twee lijnen in de ontwikkeling der kartelbeweging:

- 1e enkele grote ondernemingen krijgen macht.
- 2e groepen van kleine ondernemingen krijgen macht.

Het wetsontwerp biedt (evenals de wet van 1935) de mogelijkheid om op verzoek van betrokkenen een ondernemers-overeenkomst algemeen verbindend te verklaren. De zin hiervan is dat enkele buitenstaanders een enorme prijsdrukkende werking kunnen uitoefenen in de gehele bedrijfstak, die zich daardoor het (aanvaardbare) doel van haar samenwerking ziet voorbij schieten.

De onverbindend verklaring is vooral gericht tegen de volgende 3 groepen van ondernemersafspraken die als strijdig met het algemeen belang geoordeeld worden, nl.:

- 1e Exclusief verkeer-regelingen;
en
- 2e Incalculeren van onderbezettingsverliezen.

Naast de incidentele onverbindendverklaring staat de generieke onverbindendverklaring. Mede door de vage formulering van de mogelijkheden signaleerde Prof. Van Oven de rechts-onzekerheid die deze wet schiep. Prof. Lambers en Prof. Van Oven spraken beiden de wens uit dat er een hoog administratief-rechtelijk college zou worden ingesteld dat geschillen uit deze en andere publiekrechtelijke wetten te beoordelen zou krijgen.

Opvallend was dat zowel in het betoog van Prof. De Roos als in dat van Prof. Lambers tot uiting kwam hoe belangrijk de invloed van de „publieke opinie“ geacht wordt. Door publieke meningsvorming op deze terreinen zullen de wetten meer preventief gaan werken. Het Nederlandse bedrijfsleven zal meer „law-minded“ moeten worden en bereid zijn tot samenwerking met de Overheid.

LIJST VAN WERKEN, AANBEVOLEN VOOR VERDERE ORIËNTATIE

STAATHUISHOUDKUNDE (Prof. HENNIPMAN)

Ter inleiding:

- H. OSWALT: Vorträge über wirtschaftliche Grundbegriffe. Jena 1920.
E. BÖHLER: Grundlehren der Nationalökonomie Bern 1948.
H. SMITH: Introduction to the Study of Economics. Londen 1949.
G. WILLIAMS: Economics of Everyday Life. Londen 1950.

Algemene werken.

- N. G. PIERSON: Leerboek der Staathuishoudkunde Haarlem 1912.

- J. SCHUMPETER: Das Wesen und der Hauptinhalt der theoretischen Nationalökonomie. Leipzig 1908.
- K. WICKSELL: Lectures on Political Economy. Londen 1934.
- Ph. H. WICKSTED: The Common Sense of Political Economy. Londen 1910, herdruk 1933
- F. VON WIESER: Theorie der gesellschaftlichen Wirtschaft. (Grundriss der Sozialökonomik I) Tübingen 1924.
- V. PARETO: Manuel d'économie politique. Parijs 1909.
- A. MARSHALL: Principles of Economics. Londen 1920.
- F. H. KNIGHT: Risk, Uncertainty and Profit. New York 1921.
- L. VON MISES: Nationalökonomie. Genève 1940.
- L. M. FRASER: Economic Thought and Language. Londen 1937.
- J. R. HICKS: Value and Capital. Oxford 1939.
- P. A. SAMUELSON: Foundations of Economic Analysis. Cambridge (Ver. St. 1947. (wiskundig).
- P. A. SAMUELSON: Economics. Londen enz. 1951.
- A. C. PIGOU: The Economics of Stationary States. Londen 1935.
- E. SCHNEIDER: Einführung in die Wirtschaftstheorie 1 en II. Tübingen 1947-'49.
- K. E. BOULDING: A Reconstruction of Economics. New-York-Londen 1950.
- W. J. BAUMOL: Economic Dynamics. New York 1951.
- C. R. and M. R. DAUGHERTY: Principles of Political Economy. Boston enz. 1950.
- A. W. STONIER and D. C. HAGUE: A Textbook of Economic History. Londen 1953.
- Object en Methode.**
- J. N. KEYES, The Scope and Method of Political Economy. Londen 1891.
- G. HEYMANS: Karakter en Methode der staatshuishoudkunde. Leiden 1880.
- A. AMONN: Das Objekt und die Grundbegriffe der theoretischen Nationalökonomie. Leipzig 1927.
- R. STRIGL: Die ökonomischen Kategorien und die Organisation der Wirtschaft. Jena 1923.
- L. VON MISES: Grundprobleme der Nationalökonomie. Jena 1933.
- W. SOMBART: Die drei Nationalökonomien. München-Leipzig 1930.
- A. LÖWE: Economics and Sociology. Londen 1935.
- B. WOOTTON: Lament for Economics. Londen 1938.
- F. KAUFMANN: Methodenlehre der Sozialwissenschaften. Wenen 1936.
- T. W. HUTCHISON: The Significance and Basic Postulates of Economic Theory. Londen 1938.
- F. A. G. KEESING: Het evenwichtsbegrip in de economische literatuur. Purmerend '39.
- W. EUCKEN: Die Grundlagen der Nationalökonomie. Berlijn 1950.
- P. HENNIPMAN: Economisch motief en economisch principe. Amsterdam 1945.
- F. L. POLAK: Kennen en keuren in de sociale wetenschappen. Leiden 1948.
- F. A. HAYEK: The Counter-Revolution of Science. Chicago 1952.
- Geschiedenis der economie.**
- Ch. GIDE et Ch. RIST: Histoire des doctrines économiques. Parijs 1947.
- E. ROLL: A History of Economic Thought. Londen 1945.
- E. WHITTAKER: A History of Economic Ideas. New York 1940.
- W. C. MITCHELL: Lecture Notes on Types of Economic Theory. New York 1949.
- E. JAMES: Histoire des théories économiques. Parijs 1950.
- T. W. HUTCHISON: A Review of Economic Doctrines 1870-1929. Oxford 1953.
- H. W. SPIEGEL: The Development of Economic Thought. Great Economists in Perspective. New York 1952.
- E. F. HECKSCHER: Der Merkantilismus. Jena 1932.
- E. A. J. JOHNSON: Predecessors of Adam Smith. Londen 1937.
- A. E. MONROE: Early Economic Thought. Cambridge (Ver. St.) 1924.

- M. BEER: Early British Economics. Londen 1938.
- A. AMONN: Ricardo als Begründer der theoretischen Nationalökonomie. Jena 1924.
- A. GRAY: The Socialist Tradition. Londen enz. 1946.
- J. A. SCHUMPETER: Ten Great Economists. New York 1951.
- J. A. SCHUMPETER: A History of Economic Analysis. New York 1954.
- J. M. KEYNES: Essays in Biography. Londen 1933.
- Waarde-, prijs- en inkomenstheorie.**
- VEREIN FÜR SOZIALPOLITIK: Schriften 183, I en II, Probleme der Wertlehre. München-Leipzig 1931 en 1933.
- R. VAN GENECHTEN: De ontwikkeling der waardeleer sinds 1870. Amsterdam 1927.
- G. PIROU: L'utilité marginale de C. Menger à J. B. Clark. Parijs 1938.
- G. PIROU: Les théories de l'équilibre économique. Parijs 1938.
- E. H. PH. BROWN: The Framework of the Pricing System. Londen 1936.
- G. J. STIGLER: The Theory of Price. New York 1947.
- S. WEINTRAUB: Price Theory. New York-Londen 1949.
- J. MARCHALL: Le mécanisme des prix et la structure de l'économie. Parijs 1948.
- E. SCHNEIDER: Einführung in die Wirtschaftstheorie II. Tübingen 1949.
- G. J. CADY: Economics of Business Enterprise. New York 1950.
- C. C. SAXTON: The Economics of Price Determination. Oxford 1948.
- T. WILSON, P. W. S. ANDREWS e.a.: Oxford Studies in the Price Mechanism. Oxford 1951.
- J. ROBINSON: The Economics of Imperfect Competition Londen 1933.
- E. H. CHAMBERLAIN: The Theory of Monopolistic Competition. Cambridge (Ver. St.) 1948.
- H. BREMS: Product Equilibrium under Monopolistic Competition. Combridge. (Ver. St.) 1951.
- H. VON STACKELBERG: Marktform und Gleichgewicht. Wenen-Berlijn 1934.
- F. KLEBS: Kartellform und Preisbildung. Stuttgart 1939.
- H. MÖLLER: Kalkulation, Absatzpolitik und Preisbildung. Wenen 1941.
- R. TRIFFIN: Monopolistic Competition and General Equilibrium Theory. Cambridge (Ver. St.) 1941.
- J. TINBERGEN: Beperkte Concurrentie. Leiden 1946.
- W. L. SNIJDERS: Beschouwingen over de theorie der monopolistische concurrentie. Utrecht 1945.
- W. FELLNER: Competition among the Few. New York 1949.
- F. J. DE JONG: Het systeem van de markt vormen. Leiden 1951.
- F. MACHLUP: The Economics of Sellers' Competition. Baltimore 1952.
- F. MACHLUP. The Basing Point System. Philadelphia-Toronto 1949.
- H. SCHULTZ. The Theory and Measurement of Demand. Chivago 1938.
- B. T. NORRIS: The Theory and Consumer's Demand.. New Haven 1941.
- AMERICAN ECONOMIC ASSOCIATION: Readings in the Theory of Price. Chicago 1952.
- E. CANNAN: A History of the Theories of Production and Distribution in English Political Economy from 1776-1848. Londen 1924.
- G. J. STIGLER: Production and Distribution Theories. New York 1946.
- J. C. CLARK: The Distribution of Wealth, New York 1899.
- J. R. HICKS: The Theory of Wages. Londen 1932.
- P. H. DOUGLAS: The Theory of Wages. New York 1934.
- W. VALK: The Principles of Wages. Londen 1928.
- J. T. DUNLOP: Wage Determination under Trade Unions. New York 1950.
- R. MOSSE: Les salaires. Parijs 1952.
- A. R. ROSS: Trade Union Wage Policy. Berkely 1948.
- J. PEN: De loonvorming in de moderne volkshuishouding. Leiden 1950.

- E. VON BÖHM-BAWERK: Geschichte und Kritik der Kapitalzinstheorien. Jena 1921.
 W. EUCKEN: Kapitaltheoretische Untersuchungen. Jena 1934.
 L. FISHER: The Theory of Interest. New York 1930.
 F. VON HAYEK: Pure Theory of Capital. Londen 1941.
 C. GOEDHART: De rentevorming in de moderne volkshuishouding. Leiden 1947.
 AMERICAN ECONOMIC ASSOCIATION: Readings in the Theory of Income Distribution.
 Philadelphia-Toronto 1946.

Economische orde en economische politiek.

- O. MORGENSTERN: Die Grenzen der Wirtschaftspolitik. Wenen 1934.
 E. R. WALKER: From Economic Theory to Economic Policy. Chicago 1943
 B. HIGGINS: What Do Economists Know? Melbourne 1951.
 E. KÜNG: Der Interventionismus. Bern 1941.
 W. A. JÖHR: Theoretische Grundlagen der Wirtschaftspolitik. St. Gallen 1943.
 J. M. CLARK: Social Control of Business. New York 1939.
 A. P. LERNER: The Economics of Control. New York 1946.
 H. MYINT: Theories of Welfare Economics. Cambridge (Ver. St.) 1948.
 A. C. PIGOU: Socialism versus Capitalism. Londen 1937.
 P. M. SWEETZ: Socialism. New York enz. 1949.
 M. W. REDER: Studies in the Theory of Welfare Economics. New York 1947.
 I. M. D. LITTLE: A Critique of Welfare Economics. Oxford 1950.
 R. T. BYE: Social Economy and the Price System. New York 1950.
 T. SCITOVSKY: Welfare and Competition. Chicago 1951.
 W. J. BAUMOL: Welfare Economics and the Theory of the State. Londen 1952.
 K. J. ARROW: Social Choice and Individual Values. New York 1951.
 L. VON MISES: Die Gemeinwirtschaft. Jena 1932.
 F. A. VON HAYEK e.a.: Collectivist Economic Planning. Londen 1935.
 F. A. VON HAYEK: Individualism and Economic Order. Chicago 1948.
 J. SCHUMPETER: Capitalism, Socialism and Democracy. New York 1947.
 D. M. WRIGHT: Capitalism. New York enz. 1951.
 J. M. CLARK: Alternative to Serfdom. New York 1948.
 J. M. CLARK: Guideposts in Time and Change. New York 1949.
 O. LANGE & F. M. TAYLOR: On the Economic Theory of Socialism. Minneapolis 1938.
 F. A. VON HAYEK: The Road to Serfdom. Londen 1944.
 B. WOOTTON: Plan or No Plan. Londen 1934.
 R. L. HALL: The Economic System in a Socialist State. Londen 1937.
 H. D. DICKINSON: Economics of Socialism. Oxford 1939.
 C. D. BALDWIN: Economic Planning. Urbana 1942.
 F. BÖHM: Die Ordnung der Wirtschaft. Stuttgart 1937.
 J. E. MEADE: Planning and the Price Mechanism. Londen 1948.
 J. JEWKES: Ordeal bij Planning. Londen 1948.
 A. BAYKOV: The Development of the Soviet Economic System. Cambridge 1946.
 W. RÖPKE: Die Gesellschaftskrise der Gegenwart. Erlenbach-Zürich 1942.
 W. RÖPKE: Civitas Humana. Erlenbach-Zürich 1946.
 D. M. WRIGHT: Democracy and Progress. New York 1948.
 B. WOOTTON: Freedom under Planning. Londen 1945.
 W. A. JÖHR: Ist ein freiheitslicher Sozialismus möglich? Bern 1948.
 A. G. B. FISHER: Economic Progress and Social Security. Londen 1946.
 G. PIROU: Essais sur le corporatisme. Parijs 1938.
 L. ROBBINS: The Economic Problem in Peace and War. Londen 1947.
 J. M. KEYNES: The End of Laissez-Faire. Londen 1926.
 A. R. BURNS: The Decline of Competition. New York 1936.
 R. LIEFMANN: Kartelle, Konzerne und Trusts. Stuttgart 1930.
 D. LYNCH: The Concentration of Economic Power. New York 1947.
 G. W. STOCKING en M. W. WATKINS: Cartels or Competition? New York 1948.
 G. W. STOCKING en M. W. WATKINS: Monopoly and Free Enterprise. New York 1951.
 F. MACHLUP: The Political Economy of Monopoly. Baltimore 1952.
 J. K. GALBRAITH: American Capitalism. Boston 1952.
 E. H. CHAMBERLIN: (ed.) Monopoly and Competition and their Regulation. Londen '54.
 C. D. EDWARDS: Maintaining Competition. New York 1949.
 E. HEXNER: International Cartels. Durham 1946.
 AMERICAN ECONOMIC ASSOCIATION: Readings in the Social Control of Industry.
 Philadelphia-Toronto 1942.

W. GRADER

Econ. Drs

repeteert

Doctoraal examen:

Sociale en Bedrijfseconomie

ROERSTRAAT 102 hs

TELEFOON 717915

P. VELTHUYS Cz.

econ. drs

Tel. Zaandam (02980) 3315

Repeteert voor cand. ex:

Eerstejaarsproef

Kostprijs

Financiering

Waarde en Prijs

Geld, Crediet en Bankwezen

Voor doct. ex:

Interne Organisatie

Externe Organisatie

Arbeidsvoorwaarden

Waarde en resultaat

Marnixstraat 290

Kamer 309

Amsterdam centrum

★ Inlichtingen en bespreking, ook gedurende de vacaties:
Woensdag 3 tot 4 uur, of na afspraak.

**SCHELTEMA
& HOLKEMA
sinds 1853**

De Universiteitsboekhandel

ROKIN 74-76

Nu ook:
GRIMBURGWAL 4

**Grote voorraad
studieboeken voor
alle faculteiten**

Koopt en verkoopt
Uw
STUDIEBOEKEN
bij

**Boekhandel
J. de Slegte**

AMSTERDAM

Kalverstraat 11-13
(v.h. Rest. Winkels)

Telefoon 32540

K. DE POUS

ECON. DRS

VEERSTRAAT 8
Amsterdam-Z.
Telef. 71.55.88

repeteert voor

CANDIDAATS- EN DOCTORAAL-EXAMEN

de onderdelen

SOCIALE ECONOMIE EN BEDRIJFSECONOMIE